

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ULUSLARARASI DİNÎ MÛSİKÎ SEMPOZYUMU

FROM PAST TO PRESENT

INTERNATIONAL RELIGIOUS MUSIC SYMPOSIUM

03-04 KASIM 2017 - AMASYA

-BİLDİRİLER KİTABI-

Bu sempozyum T. C. Amasya Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ULUSLARARASI DİNÎ MÛSİKÎ SEMPOZYUMU

**FROM PAST TO PRESENT INTERNATIONAL RELIGIOUS MUSIC
SYMPOSIUM**

03-04 KASIM 2017 • AMASYA

BİLDİRİLER KİTABI

Bu sempozyum T. C. Amasya Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir.

AMASYA • 2017

03-04 Kasım 2017 - AMASYA

ISBN: 978-605-4598-25-0

BİLDİRİLER KİTABI

Geçmişten Günümüze Uluslararası Dini Mûsiki Sempozyumu Bildiriler Kitabındaki yazıların yasal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

Her hakkı saklıdır. Bu kitabın hiçbir kısmı yayıncısının yazılı izni olmaksızın elektronik veya mekanik, fotokopi, kayıt ya da herhangi bir bilgi saklama, erişim sistemi de dahil olmak üzere herhangi bir şekilde çoğaltılamaz.

Editörler:

Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR
Yrd. Doç. Dr. Ayşegül GÜN

Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Akbilek Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No: 7 / Amasya
Telefon: 0 (358) 260 00 64
Faks: 0 (358) 218 01 61

Baskı:

KIBATEK - Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu
Başkent Klîşe ve Matbaacılık, Bayındır Sokak 30/E, Kızılay-ANKARA
Aralık 2017

KEÇECİ HOCA'NIN HAYATI VE İLAHİLERİ

Ahmet Hakkı TURABİ*

Özet

"Keçeci Hoca" lâkabıyla bilinen Mehmet Turabi, 1881 senesinde Amasya'nın Gümüşhacıköy ilçesinde doğmuş, 1976 senesinde yine aynı ilçede vefat etmiştir. 1972 senesine kadar ilçenin farklı camilerinde imam-hatip olarak ilçe halkının dînî hayatına katkıda bulunmuştur. Diğer yandan Kâdiriyye Tarikatının Hâlisiyye kolundan Sivaslı Mûr Ali Baba'nın oğlu Şeyh Seyfeddin Efendi'nin Amasya Halifesi olarak-tekelerin kapatıldığı 1924 senesine- kadar Gümüşhacıköy'de "Tekke Camii" olarak bilinen tekkesinde dervişleriyle birlikte meydan açmış ve burada tasavvufî irfânın gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Keçeci Hoca sesinin güzelliğiyle birlikte aynı zamanda hattat olarak da tanınır. Tebliğde Keçeci Hoca'nın hayatı ve "kaynak kişi" olarak kendisinden intikal eden üç ilahisi hakkında bilgi verilmiştir.

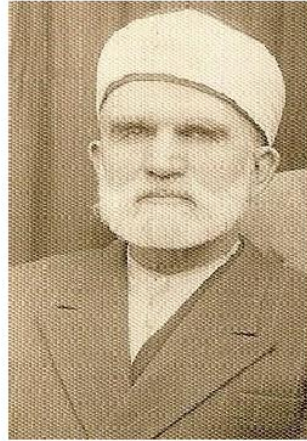
Anahtar Kelimeler: Keçeci Hoca, Mehmet Turabi, Halisiye, Mür Ali Baba.

The Life and the Hymns of Hodja Keçeci

Abstract

Mehmet Turabi, known as "Keçeci Hoca", was born in the district of Gümüşhacıköy of Amasya in 1881 and died in the same district in 1976. Until 1972, he contributed to the religious life of the people of the district as an imam-hatip in different mosques of the town. On the other hand, as the Amasya Caliphate of Sheikh Seyfeddin Efendi, son of Sivas Mûr Ali Baba, the Kâdiriyye tarikat of Hâlisiyye branch, -in 1924, until the year of the closure of the tekke- the "tekke mosque" in Gümüşhacıköy was challenged with its dervishes and played an important role in the development of mystical lore. Keçeci Hoca, also known for his beautiful voice, is a calligrapher and Mevlidhân at the same time. In our communiqué we will give information about the life of Keçeci Hoca and the three divine souls who are inherited from him as a "source person".

Keywords: Hodja Keçeci, Mehmet Turabi, Halisiye (Branch of the Cult of Kadiri Dervish Order), Mür Ali Baba.

Keçeci Hoca, 29 Nisan 1948

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ahturabi@yahoo.com. Not: Bildirinin yazarı, Keçeci Hoca'nın -Mehmet Ali isimli oğlundan- son torunudur.

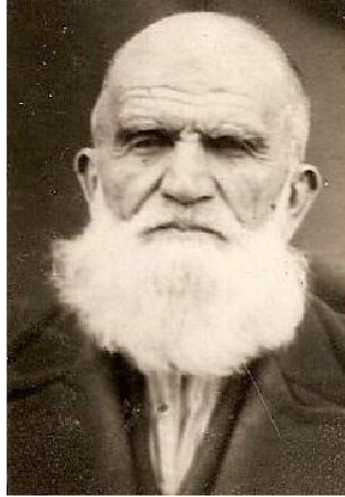
A. Hayatı

Doğumu ve Ailesi

Mehmet Turabi, 1 Temmuz 1881 tarihinde Gümüşhacıköy ilçesinde dünyaya gelmiştir.¹ Babası "Kanlıoğlu Alemdar-zâde" lâkabıyla bilinen Çarıkcı İbrahim Ağa (ö. 5 Şubat 1935)'dir. Annesi Hafize Hanım'dır. Halil isimli öz kardeşi genç yaşta vefat etmiştir. Babasının ikinci evliliğinden Ahmet isimli üvey bir kardeşi vardır.²

Dedesi "Kel Hafız" lâkaplı Hafız İbrahim Efendi'dir. İbrahim Efendi'nin üç kardeşi olup bunlardan ikisi İstanbul Fatih Medresesinden mezun âlim kişilerdir. Medrese mezunu bu iki kardeşinden ilki Hattat Salih Efendi olup, Gümüşhacıköy Rüşdiyesi'nde müderristir.³ "Müftü Efendi" veya "Kadı Efendi" lâkaplarıyla anılan ama ismini tespit edemediğimiz diğer kardeş Merzifon ve Tosya'da kadılık yapmış; Tosya'dan bir hanımla evlenmiş ve burada vefat etmiştir.⁴ Hasan (Kanlı) isimli üçüncü kardeşi ise diğer kardeşleri gibi ilmiye tarikine girmemiş, Samsun'da kuyumculuk mesleği yapmıştır

Keçeci Hoca'nın mensup olduğu büyük aileiçenin sancak (alem) sahibi olup yıllarca "alemdarlığı" deruhte etmelerinden dolayı "Alemdar, Alemdaroğlu, Alemdar-zâde" lâkaplarıyla anılmıştır. 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan kanlı elbiseleriyle dönmelerinden dolayı, bu tarihten sonra "Kanlı Alemdaroğlu" lâkabıyla bilinmişlerdir. Keçeci Hoca da 1960 yılına ait bir resmi evrakta "Kanlı Alemdar-zâde Mehmet Turabi" olarak kaydedilmiştir.

Keçeci Hoca

Kişiliği

Keçeci Hoca ağırbaşlı olup, mütevâzî bir kişiliğe sahipti. Hareketlerinde ve konuşmasında itidal üzeredir. Bizzat şahit olduğum kadarıyla oldukça nahîf ve zarif birisi olan Keçeci Hocaesine "Zeynep Hanım" diye hitap ederken aile efradının da isimlerinin yanına mutlaka "bey, efendi, hanım" vs. sıfatlar eklerdi. Hediyeleşmeyi çok sever; küçük de olsa hediyelerle bilhassa çocukların gönlünü alırdı. İlkokula

¹ Resmi kayıtlara göre doğum yılı 1886 (H. 1302) olmakla birlikte oğlu Mehmet Ali Turabi (ö. 2014) ve kızı Kadriye Turabi (ö. 2012)'den naklen Keçeci Hoca'nın bizzat "nüfusa beş yaş geç yazıldım; zaten (Mustafa) Kemal Paşa ile aynı yıl doğdum" ifadesinden hareketle doğum yılı 1881 olarak tespit edilmiştir.

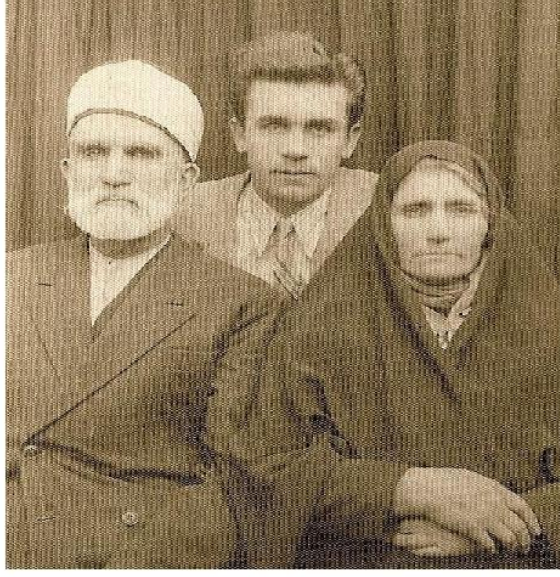
² Üvey kardeşi Ahmet, soyadı kanununda "Vural" ismini almakla birlikte ailesi, ilçede hala "Kanlıoğlu" (Gannoğlu) lâkabıyla bilinmektedir.

³ Keçeci Hoca'nın amcası Dersiam Hafız Hattat Salih Efendi'nin tek kızı olmuştur ve bu kız Darendeli Abdurrahman Efendi ile evlenmiştir. Bu evlilikten olma tek kız Hanife Hanım, "Can Hoca" veya halk arasındaki galatla "Cin İmam" diye maruf Mehmet Civan ile evlenmiştir. Hattat Salih Efendi'nin kendisine ait yazma Kur'an-ı Kerim, dönemin ilçe müftüsü Ömer Kama'ya verilmiştir.

⁴ Keçeci Hoca'nın bu amcasına ait bir tapu kaydında ismi "Kanlıoğlu Merzifon Kadısı" olarak geçmektedir. Tosya'nın Çevlik köyünden Hacı Mehmet Çevlik'in ablasıyla evlenmiş; çocukları olmamıştır. Bu aile Çevlik köyünde ikamet etmektedir. Bahsi geçen hanım, Yrd. Doç. Dr. Serbüle Arpa'nın merhûme annesinin büyük halasıdır.

22 | Geçmişten Günümüze Uluslararası Dini Mûsiki Sempozyumu

dört çocuğu olmuştur. Son çocuğu Mehmet Ali Turabi 14 Kasım 2014'te vefat etmiş olup, onun oğlu olan son torunu da bu tebliğin müellifidir.

Keçeci Hoca, eşi Zeynep Hanım ve oğlu Mehmet Ali Turabi, 29.04.1948.

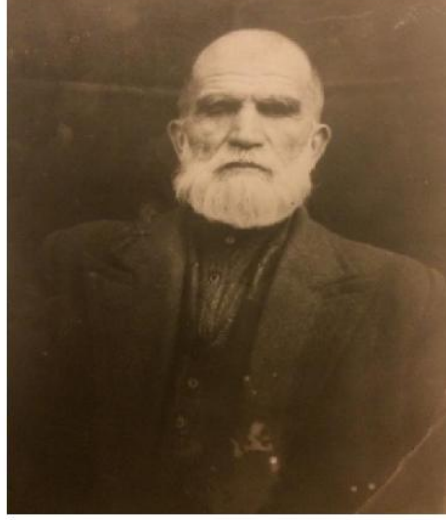
Görevleri

Keçeci Hoca, 1907'de müezzin olarak başladığı cami hizmetinden 1972'de imam-hatiplik vazifesindeyken emekli olmuştur. 1901-1907 yılları arasında "keçecilik" eğitimi olarak bu mesleği ifa etmiştir. Zamanla bu mesleği kendisine ve ailesine lâkap olmuştur.

1324/1907 senesinde 30 kuruş maaşla Gümüşhacıköy Hükümet Konağı karşısında "Tekke Camii" olarak bilinen Kızıklıoğlu Hacı Râşid Camii'nde⁹ "müezzin-kayyim" olarak ilk görevine başlamıştır. Resmî evraktaki beyanına göre "I. Balkan Savaşı (8 Ekim 1912 - 30 Mayıs 1913)'ndan önce beş yıl bu görevine devam etmiş; I. Balkan Harbi'ne katılmış ve "gâzi" sıfatıyla memleketine dönmüştür. 1914 senesinde aynı camiye 50 kuruş maaşla "imam-hatip" olarak atanmıştır."

Keçeci Hoca 22 Kasım 1962 tarihli bir dilekçesinde belirttiğine göre, Tekke Camii'ndeki görevine gayr-ı resmî olarak 1333/1914 yılında; resmî olarak da 1 Mart 1919 (H. 1337) tarihinde imam vazifesiyle başlamış; 30 Nisan 1950 tarihine kadar bu görevde maaşını Merzifon Vakıflar İdaresi'nden almıştır. 1950'den itibaren deücretlerini Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinden almıştır.

⁹ Bu cami, Keçeci Hoca'nın kaleme aldığı bir başka resmi evrakta "Kızıklı-zâde Hacı Yahyâ Efendi Camii" ismiyle geçmektedir. Muhtemelen tekkelerin kapatılmasıyla birlikte sonradan yıkılarak Hükümet Konağı bahçesine dâhil edilmiştir.

Keçeci Hoca, 3.1.1959

Gazi olmasından dolayı askerlikten istisnâ edilmiş ve İmam-Hatiplik vazifesi sebebiyle sonraki seferberliğe alınmamıştır. Bir yandan camideki vazifesine devam eden Keçeci Hoca aynı zamanda kaçakçılığın önlenmesi amacıyla afyon alan Ziraat Bankası'nda afyon eksperliği, bakkallık (Köprülü Mehmet Paşa Cami'nin karşısındaki köşe dükkân) ve manifaturaçılık da yapmıştır.¹⁰

Köprülü Mehmet Paşa Camii Avlusu

Resmi kayıtlara göre 1 Mart 1921-31 Aralık 1939 yılları arasında 18 yıl Tekke Camii, 1 Ocak 1940-31 Aralık 1949 tarihleri arasında 10 yıl Mehmet Çelebi Camii (Cumara Camii), 1 Ocak 1950-23 Mart 1972 tarihleri arasında da 22 yıl Çorumluoğlu Camii (Arap Camii)'nde görev yapmıştır. 1 Aralık 1971 tarihinde kendi isteğiyle emekliye ayrılmak üzere müracaat etmiş; 15 Mart 1972 tarihinde emekliye ayrılması uygun görülmüş ve 23 Mart 1972 tarihinde resmen imam-hatiplik görevinden emekliye ayrılmıştır. 1921 senesinden önce görev yaptığı 14 yıl resmi kayıtlara girmemiştir. Dolayısıyla 55 yıl bilfiil cami görevine devam etmiştir. Emekli olduğunda yaşı 90'dır. Sicil numarası 50.0037, görev sicil numarası 102, emekli sicil numarası da 86-712-00'dır.

Bu vazifelerinden başka 8 Şubat 1952 tarihinde Gümüşhacıköy ilçesi heyet-i umûmiyesinde 1. üyedir.

¹⁰ Manifatura dükkânı ayakkabıcılar arastasının doğu tarafında berber Selahattin'in dükkânının olduğu yerdir.

Gümüşhacıköy Hac Uğurlaması, 1964 (Keçeci Hoca, sancağın sağ tarafında)

Ayrıca farklı tarihlerde müftülüğe vekâlet etmiştir:

Mevcut müftünün Devrekani'ye tayiniyle boş bulunan müftülüğe kaymakam bey Keçeci Hoca'yı **"Her bakımdan ehliyeti hâiz bulunan"** sıfatıyla 29 Şubat 1952-15 Mart 1952 tarihleri arasında müftü vekili olarak görevlendirmiştir. Yine 1 Ocak 1961 tarihinde Müftü Hasan Demirci'nin vefatı üzerine 8 Mart 1961 tarihine kadar müftülüğe vekâlet etmiştir. Bunlara ilâve olarak 5 Mart-10 Nisan 1968 tarihleri arasında 700 lira kadro aylığıyla Gümüşhacıköy Müftü vekilliği vazifesini de deruhte etmiştir.

Bütün bu resmi vazifelerinde görevini hakkıyla yerine getirdiği bilinen Keçeci Hoca, âmirleri tarafından takdirle ve övgüyle taltif edilmiştir. Nitekim dönemin Müftüsü Ömer Kama'nın Keçeci Hoca'nın vazife anlayışıyla ilgili olarak 26.01.1968 tarihindeki bir yazısında **"Her yönüyle mükemmel bir imam-hatip"** değerlendirmesi yer almaktadır.

Çeşitli kademelerde devlete hizmet eden Keçeci Hoca'nın bu görevleri boyunca tespit edebildiğimiz aylık geliri şu şekildedir:

- 1907'de Tekke Camii'nde müezzinlik 30 kuruş.
- 1913'de aynı camide imamlık 50 kuruş.
- 1915 senesinde 250 kuruş maaşla resmen imamlığa terfi etmiştir.
- 1 Haziran 1944-31 Aralık 1946 arasında maaşı 7 lira 44 kuruş
- 1 Ocak 1947-31 Aralık 1947 arasında maaş 30 lira
- 1 Ocak 1948-30 Nisan 1950 arasında maaş 50 lira
- 1 Mayıs 1950'den itibaren maaşı Merzifon Vakıflar'dan Diyanet İşleri Başkanlığı'na devredilmiştir.
- 1 Mart 1951 senesinde maaşı 60 lira ve görevi müftülük bürosunda memur (Hayrât Hademesi).
- 1 Mart 1952 Çorumluoğlu Camii imamı ve maaşı 75 lira.
- 1 Mart 1957 aynı camide görevli imam olarak maaşı 125 lira.
- 1 Mart 1958 aynı camide görevli imam olarak maaşı 150 lira.
- 21 Aralık 1960 maaşı 350 lira.
- 15 Ağustos 1965 maaş 400 lira.
- 3 Ocak 1966 maaşı 450 lira.
- 4 Ocak 1969 maaşı 450'den 500 liraya terfi ettirilmiş.
- 24 Ekim 1969 senesinde maaşı 625 lira.
- 23 Mart 1972 emekli olduğunda emekli maaşı 472 lira 50 kuruştur.

Tasavvufî İntisâbı

Keçeci Hoca, Şeyh Abdurrahman Hâlis Kerkükî Talebânî (1797-1858)¹¹ hazretlerinin pîri olduğu Kâdirî tarikatının Hâlisiyye koluna intisaplıdır. Sivas'ta mukîm âlim ve mutasavvîf Mûr Ali Baba (ö. 1884)'nın oğlu Şeyh Seyfeddin Efendi'den icazetli olarak bahsi geçen kolun Amasya Halîfesi'dir.

Mûr Ali Baba, aslen Sivaslı olup, babası Ahmed Paşa'nın oğlu Mehmed Bey'in mesleği gereği Kerkük'te dünyaya gelmiştir. Mûr Ali Baba, Kerkük'te Kâdirî Tarikati Hâlisiyye kolunun pîri olan Abdurrahman Hâlis Kerkükî'ye intisap etmiştir. Hizmetindeki titizliği ve gayretinden dolayı müşidi kendisine "Mûr" (karınca) lâkabını takdir etmiştir. Bazı kaynaklara göre ve halk arasında "Nur Ali Baba" olarak bilinmektedir. Müşidi Abdurrahman Efendi, Mûr Ali Baba'ya irşâd nişânı olarak hırka giydirip halifelik icazeti vererek Sivas'a göndermiştir. Bir müddet Şemseddin Sivâsî hazretlerinin dergâhında misafir kaldıktan sonra Çayırâğzı mevkiinde dergâhını kurarak halkı irşâda başlar. Sivas ve civarında bilhassa yollar başta olmak üzere pek çok bayındırlık ve imar işine öncülük yapmıştır. Kısa zamanda çalışkanlığı ve muhabbeti çerçevesinde Sivaslılar'ın ve dönemin valisi Halil Rifat Paşa (1827-1901)'nın,¹² diğer yandan Amasya Valisi Ziya Paşa (1825-1880)'nin hürmet ve muhabbetini celbeder.¹³ Mûr Ali Baba, sadece Sivas değil mücâvir şehirleri de dolaşarak buralardaki halkın irşadına vesile olmuştur. Mûr Ali Baba, Sivas'ın ileri gelen ailelerinden Hammadezâde'nin Müntaha isimli kızıyla evlenmiş, 1884 senesinde de vefat etmiştir. Hayırseverliğiyle maruf Mûr Ali Baba, kayınpederinin bağışladığı araziye bir ilkokul yaptırmıştır. Aynı zamanda iyi bir şâir olan Mûr Ali Baba'nın kaside olarak okunan şu beyitleri meşhurdur:

*"Amberîn râyihası turra-i cânân getirür
Lûtf ider bâd-ı sabâ, derdime derman getirür,
Ben derim nûkhet-i zülfün getir ey bâd-ı sabâ
O gider başıma sevdâ-yı perîşân getirür
Ben derim, kasd ile git name-i dildânı getir
O gider sür'at ile katlime fermân getirür
Sabrı kıl kim Âliyâ zillet için izzet var
Gökyüzü ebri kaçan bağlasa bârân getirür."*

Mûr Ali Baba Türbesi, Sivas.

¹¹ İsa Çelik, "Kâdiriyye Tarikati Hâlisiyye Şubesinin Kurucusu Şeyh Abdurrahman Hâlis Kerkükî", *A. Ü. Türkiyat Araşt. Enst. Dergisi*, sayı: 38, Erzurum, 2008, s. 159-184.

¹² Paşa'nın Sivas Valiliği 1882-1885 yılları arasındadır.

¹³ Ziya Paşa'nın Amasya Valiliği 1863-1867 yılları arasındadır.

Şeyh Seyfeddin Efendi.

Cumara ve Tekke Camileri'nde perşembe ve pazartesi Kadiri ayinlerini yönetirken - muhtemelen tekkelerin kapatılmasını müteakip zikrullahı kendi evlerinde devam etmişlerdir. Bir defasında mangaldan aldıkları korları ağızlarına koydukları, şişleri hem yüzlerine hem göğüslerine batırdıkları, kafalarını zikir esnasında duvara vurdukları oğlu Mehmet Ali Turabi ve kızı Kadriye Turabi tarafından (Keçeci Hoca'nın eşi Zeynep Hanım'dan naklen) aktarılmıştır.

Keçeci Hoca ve -son torunu- Ahmet Hakkı Turabi, 2 Kasım 1973

Keçeci Hoca'nın oğlu Mehmet Ali Turabi'den naklen "*Abdurrahman Halis Kerkükî hazretlerine ait ve silsileten Keçeci Hoca'ya intikal eden âsâ ve tâc-ı şerîfi Keçeci Hoca'nın vefatını müteâkiben, -hanımı Zeynep Hanım'dan talebi üzerine- aslen Erzurumlu olan ve Keçeci Hoca'yı mütemadiyen ziyarete gelen Üveysî Şeyhi Seyfeddin Efendi'ye verilmiştir. Çocukluğumdan hatırladığım -uzunca, siyah ve tepesinde altın renginde bir metal olan- bu âsânın kendisine verildiği Seyfeddin Efendi'nin, ikamet ettiği Suluova (Amasya)'da ve Ankara'da da müridleri vardır.*"

Soyadı

Keçeci Hoca ile ilgili olarak tespit edebildiğimiz resmi evrak veya fotoğraflardaki bilgilere göre soyadı "Keçeci" ve "Keçeciöğlü" olarak geçmektedir. Mesela 21 Mart 1949, 19 Haziran 1950 şeklinde farklı tarihlerde Diyanet İşleri Başkanlık makamına yazdığı dilekçelerde ve 26 Ağustos 1950 tarihli emekli sandığı evrakında da Keçeci Hoca'nın soyadı "**Keçeci**" olarak yazılmıştır. Bununla birlikte 13

28 | Geçmişten Günümüze Uluslararası Dini Mûsiki Sempozyumu

Haziran 1951 tarihli Nüfus kayıt örneğinde 1920 senesinde nüfusa kaydolduğu bilgisiyle birlikte soyadı bu evrakta "**Keçecioğlu**" olarak yazılıdır.

14 Nisan 1952 tarihinde Gümüşhacıköy asliye hukuk mahkemesine ait "**Kanlıoğullarından İbrahim oğlu Mehmet Keçecioğlu'nun, eşi Zeynep; oğulları Ahmet, Seyfettin ve Mehmet Ali'nin soyadı Turabi olarak tashih edilmiştir**" kararla bu tarihten itibaren ailenin soyadı "Turabi" olmuştur.

Bununla birlikte 20 Aralık 1962 tarihli bir dilekçesinde ise soyadı "Turabi Keçecioğlu" olarak geçmektedir. Bunun, eski soyadının bilinmesi ve açıklayıcı bilgi amacıyla yazılmış olduğu düşünülmektedir.

Gümüşhacıköy'de kendi evinin önünde bayram seyri, 1975

Vefatı

Emekliliğinden yaklaşık beş yıl sonra 25 Temmuz 1976 tarihinde bir Pazar günü vefat etmiş ve Gümüşhacıköy Hallar Mezarlığı'na defnedilmiştir. Cenaze namazına oldukça büyük bir kalabalık iştirak etmiş ve kendilerine uzun yıllar boyunca hizmet eden bu âlime son vazifelerini yerine getirmişlerdir.

B. Mûsikîşinaslık Yönü ve Okuduğu İlahiler

Sadâsı ve tavrı oldukça klâsik olan Keçeci Hoca, -hakkında anlatılanlar ve çocukluğumdan da hatırladığım kadarıyla- dini mûsikî konusunda kabiliyetli bir din âlimidir. Çok güzel mevlid okuduğu, mevlid bahirlerini ilgili tevşih ve ilahilerle süslediği rivayet edilmiştir. Vefatından birkaç ay önce yapılan ses kaydında kendisinin de belirttiği üzere pek çok mutasavvıf şairin bestelenmiş eserlerini bilmekte ve çevresine öğretmektedir.

Konuyla ilgili olarak torunu Mehmet Sena Turabi'nin ifadesine göre, Keçeci Hoca camiye torunlarını da götürür ve onları da cemaatle namaza teşvik edermiş. Bu namazlardan bilhassa ikinci namazını müteâkiben kısa bir ilahi okumuş. Bunu gelenek haline getirdiği başkaları tarafından da ifade edilmiştir.

Keçeci Hoca bir ehl-i beyt âşığı olup, Muharrem aylarında evinde mersiye okumaktadır. Okuduğu mersiye'nin güftesi Musa Kazım Paşa'ya ait "Zâlimler el vurup şimşir-i can-rübâya" mısraıyla başlayan manzûmesini hüzzam makamında mersiye şeklinde okumakta ve hüzünlenip ağlamaktadır.

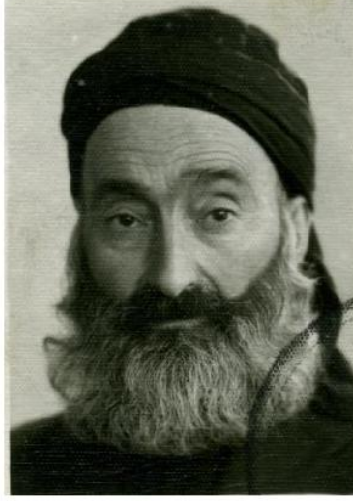
Vefatından birkaç ay önce torunu Mehmet Sena Turabi, bir teyp vasıtasıyla Keçeci Hoca'nın sesini kaydetmiştir. Bu kayıt esnasında Keçeci Hoca üç ilahi okumuş ve kısa da olsa sohbet etmiştir. Bu sohbetinde "gerek Yunus Emre gerek diğer mutasavvıf şairlerden başta zikir ilahileri olmak üzere pek çok eser bildiğini ama rahatsızlığı sebebiyle okuyamadığını, bilâhare daha uzun bir kayıt yapabileceklerini" ifade etmektedir.

9 Nisan 1976 (Ses kaydının yapıldığı tarih)

Yıllarca dinlediğim bu kasedi, bir müddet sonra -taşınmalardan dolayı- kaybettik. 2011 yılında Amasya Belediyesi, Yrd. Doç. Dr. Ubeydullah Sezikli'nin projesi kapsamında, Burhan Özbakır'ın rehberliği, başkan yardımcısı Osman Akbaş ve Dr. Fatih Koca'nın gayretleriyle "**İlahi Anadolu Amasya İlahileri**" albümünü yapmaya karar verdi. Aynı günlerde çalışma odamda sesli yayınları muhafaza ettiğim dolabın çekmecesini arıza yaptı ve tam kapanmadı. Tüm çekmeceleri çıkardığımda bu arzuya sebep olan şeyin, yıllardır kayıp olan Keçeci Hoca'nın ses kaydını içeren kaset olduğunu gördüm. Tonmaister İlhan Harmancı'nın yardımıyla kasetteki sesi dijital hale getirdik. Kayıtlı üç eseri de Doç. Dr. Başak Harmancı notaya aldı. "**İlahi Anadolu Amasya İlahileri**" (Origami Yapım, 2010, İstanbul) albümünde 1., 8. ve 9. "**Turabi İlahiler**" (MÜİF Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011) albümünde ise 15., 18. ve 19. parçalar olarak -tarafımdan seslendirilmiş halde- yerini aldı.

Keçeci Hoca'nın Çorum "Hıdırlık Şeyhi" diye anılan Rifai Meşâyihından Abbas Külâhî (1872-15 Şubat 1962) hazretleri ile samimiyeti olmuştur. Kendisinden derlediğimiz üç eserinden iki tanesi de farklı versiyonlarıyla Abbas Külâhî hazretlerinden naklen merhum Hafız Recep Camcı (ö. 2016) hocadan intikal etmiştir.

Abbas Külâhî Hz.

Mevzubahis olan kayıttaki üç eser ilâhi formunda olup bestekârları bilinmemektedir. Bundan dolayı notalarda Keçeci Hoca'yı "kaynak kişi" olarak zikrettik. İlahilerden biri uşşak makamında olup sözlerin kime ait olduğu tespit edilememiştir. Segâh makamında "Mest ü hayrânım" kelimeleriyle başlayan ilahinin sözleri Ahmed Kuddûsî Hazretlerine (ö. 1849) aittir. Hüzzam makamında "Demedim mi?" şeklinde başlayan ilahinin sözleri Ahmed Sûzî Hazretlerine (ö. 1830) aittir.

¹⁷ Abbas Külâhî Hazretleri, 15 Şubat 1962'de vefat etmiş olup kabri Çorum'da Hıdırlık Mevkiindedir. Geniş bilgi için bkz. Ahmet Sezikli, *Şehrin Hafızası Hıdırlık Kültürü ve Çorum Hıdırlık Örneği*, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, Çorum, 2013, s. 64-72.

1. Uşşak İlahi "Aşk-ı nigâr kandedir"

UŞŞAK İLÂHÎ
"Aşk-ı Nigâr Kandedir"

Kaynak Kişi: Mehmet Turabi*
Derleyen: Ahmet Hakkı Turabi

Sofyan §

Aş kı ni gâr kan de dir
Ki mi si can dan se ver
Ki mi gi yer a ba yı
Ki mi gi yer zer rin tac
Ki mi tah tın da sul tan
Ki mi ağ lar kim gu ler

Zev ku sa fâ bun da dir
Hiz me ti ne pek i ver
Ki mi gi yer ke be yi
Ki mi bir pu la muh tac
Ki mi kul han da ur yan
Ki mi göz ya şın si ler

Aş ka u yan dir be ni
Ki mi ya nın dan ko var
Ki mi se ver Mev lâ yı
Ki mi ya lın ki mi aç
Ki mi mev lâ ya hay ran

A şı ka der ler de li
İş te sa fâ bun da dir
İş te sa fâ bun da dir
İş te sa fâ bun da dir
İş te sa fâ bun da dir
Ki mi ağ lar kim gu ler

Zev ku ta rab ta rab bun da dir

* "Yeğeci Hoca" olarak bilinen Mehmet Turabi (ö. 1976)'nın sesinden vefatından birkaç ay önce 9.4.1976 tarihinde kayda almıştır.

2. Segâh İlâhî, "Mest ü Hayranım"

SEGÂH İLÂHÎ
"Mest ü Hayranım"

Güfte: Ahmed Kudûsî (ö. 1849)

Kaynak Kişi: Mehmet Turabî*

Derleyen: Ahmet Hakkı Turabî

Sofyan §

Mes tû hay râ nim
Gay rı yı ko yan

zâ ru gir yâ nim
kal bi ni yu yan

Her dem li sâ nim
Â şı kim di yen §

Hû de mek is ter

Mest ü hayranım, zâr u girânım
Her dem lisânım, Hû demek ister

Terkat sıvâya, olma mürâî
Seven Hüdâyı, Hû demek ister

Gözümden yaşlar, alomâğa başlar
Cümle kurt kuşlar, Hû demek ister

İrfân isteyen, ihsân isteyen
Cânân isteyen, Hû demek ister

Pendimi tut gel, Bir ere ver el
Olmezden evvel, Hû demek ister

Ol nefse mâlik, olmağil Hâlik
Sıdkile sâlik, Hû demek ister

Gece ol kâim, gündüz ol sâim
Ehl-i Haldî dâim, Hû demek ister

Gayrıyı koyan, kalbini yuyan
Ağlam diyen, Hû demek ister

Gezme yabanda, bul Haldî'sen de
Olmağa bende, Hû demek ister

İns ü melekler, yerler felelder
Suda semekler, Hû demek ister

Hû ism-i aşzam, Hû Hû de hocam
KUDDÜSÎ her dem, Hû demek ister **

* "Keçeci Hoca" olarak bilinen Mehmet Turabî (ö. 1976)'nin sesinden vefatından birkaç ay önce 9.4.1976 tarihinde kaydedilmiştir.

** Mehmed Emin İsmiyoğlu, *Kudûsî Divânı*, Konya 1973, s. 66-67.

3. Hüzam İlâhî, "Demedim mi"

HÜZZAM İLÂHÎ
"Demedim mi?"

Güfte: Ahmed Süzi (ö. 1830)
Kaynak Kişi: Mehmet Turabi*
Derleyen: Ahmet Hakkı Turabi

Düyek §

De-me-dim mi de-me-dim mi
Gö-nül ku-şu yu-va-sın-dan
O-lüm de-me2 yi-ğit ko-ca
E-li kaz-ma-li bir ho-ca
De-me-dim mi de-me-dim mi
Gö-nül ku-şu se-ym-dan

Sa-na câ-nım de-me-dim mi
U-çar bir gün de-me-dim mi
Ge-lir bir gün ya bir ge-ce
Ka-zar kab-rin de-me-dim mi
Sa-na câ-nım de-me-dim mi
U-çar bir gün de-me-dim mi

Demedim mi demedim mi
Sana cânım demedim mi
Gönül murgı yuvasından
Uçar bir gün demedim mi

Cânım derviş gözüüm derviş
Çalış maksûduna eriş
Bu gâfle ile baş olmaz iş
Geçer fırsat demedim mi

Nedir bu dünyânın işi
Terk et beynûde teşvişi
Eli kazmalı bir kişi
Kazar kabrin demedim mi

Sana derim behey sûfi
Ki sende yok mu Hak havfi
Ecel cellâdi bir seyfi
Çalar bir gün demedim mi

Dünya işinin ur-terkin
Göç ağızın eyle önden
Herkesin amelî kendin
Yakar Süzi demedim mi**

Olüm demez yiğit koca
Gelir bir gün ya bir gece
Kefen elinde bir hoca
Soyar seni demedim mi

Bu dünya fânîdir fânî
Senden önde gelen kânî
İmamlar giydigin donu
Soyar tenden demedim mi

Ya tma gâfil eyle kıyâm
Olum fikrin eyle mudâm
Kıyâmet gömleğin imam
Biçer bir gün demedim mi

Göçeriz dünyadan şehâ
Varınız kabre çün tenhâ
Gelir Mûnker Nekir baba
Sorar suâl demedim mi

* "Keçeci Hoca" olarak bilinen Mehmet Turabi (ö. 1976)'nin sesinden vefatından birkaç ay önce 9.4.1976 tarihinde kaydedilmiştir.
** Alim Yıldız, Ahmed Süzi Divânı, Burcuçe Yayınları, Sivas 2012, s. 344-5.